

▼ **BLODSUKKER-BARNDOM:** Karianne husker ikke så mye av hvordan det var å være barn med diabetes, men den dag i dag fylles hun av ubehagelige følelser når hun kjenner lukten av desinfeksjonssprit, som hun brukte for hvert sprøytestikk.

▼ **PJUSK:** Karianne sliten etter nok et insulinsjokk.

Et nytt liv

Karianne hadde vært syk nesten hele livet. Det var alt hun kjente til. Da hun ble frisk som 35-åring, kom usikkerheten og uroen.

Tekst: Tommy Halvorsen
Foto: Britt Krogsvold
Andersen og privat

Mai 1979: Karianne Viken er fem år og kommer stormende inn på kjøkkenet etter å ha lekt med venninnene. «I dag har du ikke vært tørst, Karianne?» spør moren håpefullt. «Jo, jeg har slikket litt på porten, mamma,» må hun innrømme. Den store, regnvåte smijernsporten hadde vært umulig å motstå for en tørst liten jente.

Ga blaffen

Kariannes storebror, Ola, hadde fått diagnosen diabetes seks år i forveien. Nettopp tørsten var det første tegnet på sykdommen, og mamma Kari er derfor på vakt. Dessverre med god grunn. Denne våren får Karianne påvist den samme, kroniske sykdommen. Det skulle likevel gå mange år før alvoret treffer henne. Hardt. Barndom blir til ungdomstid, og likegyldigheten vokser.

– Min diabetes var vanskelig å regulere. Jeg følte at jeg ikke fikk kontroll over sykdommen og ga i stedet blaffen. Som 16-åring tenker du ikke over at du kan bli blind eller få nyresvikt mange år frem i tid.

Karianne lurte foreldrene ved å vise gamle målestrips som hadde et bra resultat.

– Jeg merket ikke konsekvensene av at livsførselen stled ut. Det eneste «ubehaget» var at jeg ble litt tørst. Jeg kjente ikke at jeg skadet kroppen, og at sykdommen angrep innenfra, sakte, men sikkert. Dessuten skulle jeg jo ta tak i det en dag. Snart. Om ikke lenge.

Vekker

Rundt 20-årsalderen skal hun få sin første alvorlige vekker:

EN GAVE: Karianne Viken (39) fikk livet i gave da hun fikk ny nyre og bukspyttkjertel.

NU nr. 43-13

Donordagen

Hundrevis av nordmenn venter i kø for et nytt, livreddende organ. Mange dør i køen. Lørdag 26. oktober er Donordagen, da Stiftelsen Organdonasjon ønsker å spre informasjon om organdonasjon.

Karianne våkner opp midt på natten, veldig kvalm. Måleapparatet skriker; blodsukkeret er skyhøyt. Hun setter insulin flere ganger, men blodsukkeret forblir like høyt. En skjellvende mor ringer legevakten, og ambulansen kommer umiddelbart. I mellomtiden har Karianne begynt å miste bevisstheten.

Legen konstaterer syreforgiftning; en livstruende tilstand som kan inntreffe hos personer med diabetes type 1, dersom blodsukkeret er for høyt over tid.

– I ettertid viste det seg at insulinpennen jeg brukte, hadde hengt seg opp. Derfor hadde jeg ikke fått i meg store nok doser, forklarer Karianne. – Episoden satte spor i meg. Nå innså jeg hvor ubehagelig og ikke minst farlig det var å få for høyt blodsukker.

Ydmykende

Noe av det som sitter klistret sterkest på minnet fra tiden som syk, er følelsen av maktesløshet.

– En gang ble jeg funnet livløs på hybelen. Jeg lå ni timer i insulinsjokk på sykehuset. Det var ingen god følelse å legge seg uten å vite hva du våknet til, hvor du våknet eller om du våknet i det hele tatt, sier hun.

For sikkerhets skyld tok hun alltid på seg rent undertøy før leggetid.

Et alvorlig drag legger seg over Kariannes ansikt, som så langt har vært fylt av smittende smil og fine, små smilerynker.

– Det er ydmykende å miste kontrollen over seg selv.

Til tross for vekkerne fortsetter Karianne å fortrenge sykdommen.

– Som utdannet førskolelærer var jeg i år 2000 med på å starte en stor barnehage i Oslo. Jeg elsker jobben min, og jeg

jobbet mye, slik at jeg skulle slippe å tenke.

Men sykdommen tar ingen pause. Kroppen blir mer og mer sliten, og nyrene begynner å svikte.

Sjokket

Da hun er rundt 30, kommer sjokkbeskjeden: Hun vil trenge nye organer, nyre og bukspyttkjertel.

– Da innså jeg virkelig at jeg var alvorlig syk, minnes Karianne.

Flere år med utredninger, prøver og sykehusbesøk ligger foran henne. Ventetiden blir lang før hun vet om hun godkjennes til donorlisten. Karianne føler hun drukner i systemet på det store sykehuset i hovedstaden. Hun er bare én i den endeløse rekken av pasienter.

– Jeg må bære en del av ansvaret selv, sier Karianne.

– Jeg sto ikke på akkurat. Aller helst ville jeg bare være på jobb og glemme sykdom og sykehus.

Kjærligheten førte henne etter hvert til Buskerud, og hun ble overført til Drammen sykehus.

– Her ble jeg sett. Jeg ble en

Det var ingen god følelse å legge seg uten å vite hva du våknet til

person, ikke bare en pasient. Det gjorde meg trygg. Samtidig ble jeg mer bevisst på betydningen av hvordan jeg møtte personalet. Små ting får stor betydning: Et smil, en liten, hyggelig kommentar.

Den glade, gale mannen

Kombinert med god støtte fra kjæreste, venner og familie, er det menneskemøtene på sykehuset som holder Karianne oppe.

– Det var så mange, alt fra Ruth som vasket rommet mitt, til portører og sykepleiere. Herlige mennesker å samtale og fleipe med. Humoren var uvurderlig!

Ved ett tilfelle skulle det redde livet hennes. Slik forteller hun om det i boken sin, *Smil det videre*:

«De fant gule streptokokker i blodet mitt, jeg hadde fått blodforgiftning. Dette var første og eneste gangen jeg ikke lenger orket å kjempe for livet. Jeg klarte ikke, orket ikke, ville ikke. Jeg hadde ikke mer å gi.

Da jeg åpnet øynene, satt en mannlig sykepleier ved siden av sengen min. Han var tildekket fra topp til tå med

Jeg visste rett og slett ikke hvordan jeg skulle leve livet som frisk

munnbind, frakk, hansker og plast over skoene. Jeg måtte jo bare spørre ham:

– Hva har du gjort for noe galt, som må sitte her og passe på meg?

Han lo og svarte: – Det kan jeg ikke fortelle deg, men nå skal du opp og gå, Karianne.

Jeg trodde han var gal. Opp å gå? Her lå jeg og skulle dø. Og så tvang han meg opp for å gå over gulvet? Jeg husker han støttet meg de få meterne bort til vinduet og tilbake til sengen. Uten hans humoristiske sans og trygge støtte, hadde jeg ikke klart å gjennomføre det. Han dro fleipen ganske langt, og fikk meg på helt andre tanker. I dag er jeg overbevist om at hans glade humør og gode humor reddet meg. Langt der inne fantes det fortsatt en vilje til å kjempe.»

Samtalen

Hun kjemper seg videre, gjennom dagene, gjennom sykehuskorridorer og timevis med dialysebehandling for å rense blodet mens hun venter på at telefonen skal ringe.

– Etter at jeg ble godkjent for donasjon våren 2008 hadde jeg mobilen med overalt; på toalettet, i dusjen ... Og jeg snakket aldri lenge med folk. Redd for å gå glipp av den innkommende samtalen, den som kunne redde livet mitt. Jeg ble ganske stresset av det.

En sommer passerer. Det samme gjør høsten. Og vinteren. Det blir vår og atter sommer. Vi er i slutten av juli 2009. Karianne er på hytta ved Skarnes sammen med mor og far og sin lille niese.

Karianne sitter i stuen, mens de tre andre er i ferd med å gjennomføre kveldsstellet. Hun prater med kjæresten på mobilen da hun hører det kommer inn en annen samtale. Så sent? «Jeg må bare svare på denne, så ringer jeg opp igjen,» sier hun.

Og det er disse ordene som straks skal komme til å møte henne, som skal lyse opp rommet:

«Nå er det endelig din tur. Kan du komme så raskt som mulig til Rikshospitalet?» sier legestemmen i den andre enden.

Legen ber Karianne om å møte opp i fjerde etasje på Transplantasjonsavdelingen, og han får seg en god latter da hun gjentar:

– Ok, fjerde etasje på Plantasjen!

Operasjonen

Karianne setter seg i bilen med moren i passasjeret.

– Mamma var mer nervøs enn meg. Egentlig følte jeg meg ganske rolig, men jeg må innrømme at jeg kjørte litt over fartsgrensen. Det var som å være i en film, på vei mot operasjonen gjennom den mørke natten.

Klokken to er de fremme. Karianne får beskjed om at operasjonen skal finne sted klokken åtte om morgenen.

De hvite frakkene gjør sitt i ni og en halv time. Det er tidlig kveld når Karianne våkner opp.

– Det gikk ikke lang tid før jeg kjente at kroppen fungerte bedre. Den var lettere på et vis.

Den første tiden er Karianne bekymret for at kroppen skal støte fra seg de nye organene, men etter hvert forsvinner de vanskelige tankene. Kroppen responderer nemlig utmerket, og fremgangen merkes fra dag til dag. Venner og familie som kommer på besøk, ser mer liv i øynene.

Etter 30 år med sykdom, er hun frisk! Omgivelsene forventer en overlykkelig og enda mer sprudlende Karianne. I stedet får hun en helt annen reaksjon.

Det uventede

– Plutselig var jeg ikke lenger avhengig av sprøyter og medisiner. Samtidig ble personligheten min, hele identiteten min, borte. Jeg hadde levd med sykdommen. Det var livet slik jeg kjente det. Jeg var diabetis. Hvem var jeg nå? Hva skulle jeg gjøre med livet som

TROFAST VENN: Tjorven, av rasen Bichon frisé, er aldri langt unna Karianne. – Hun er med overalt, alltid glad og elsker kos. Vi går masse turer sammen, og det er da jeg virkelig kjenner at jeg er blitt frisk.

lett at man glir over til bare å være gode venner. Nå trenger jeg dessuten å bli kjent med meg selv på nytt, helt alene.

Uroen følger henne fortsatt noen måneder. Vendepunktet kommer nyttårsaften 2010:

– Det var helt merkelig. Jeg kan ikke forklare hva som skjedde. Plutselig føltes kroppen rolig. Uroen var borte, og jeg kjente jeg trivdes der jeg var.

Nytt liv

Karianne begynner å fylle livet med nye aktiviteter.

– Når jeg løp på tredemøllen på treningssenteret, hadde jeg lyst til å rope ut til sidemannen: «Er det ikke herlig?» Jeg kunne til og med sitte alene hjemme en fredagskveld uten at det kjentes som tortur. Jeg trivdes til og med. Endelig hadde hjernen min virkelig forstått at jeg var frisk.

Hun smiler. Stort.

– Denne roen har jeg fortsatt. Jeg nyter livet, og jeg nyter å være frisk. Jeg kjenner meg heldig!

Karianne bærer også med seg i bevisstheten at hun lever og er frisk fordi andre tok valget om donasjon.

– For meg er datoen for operasjonen en spesiell dag. Nesten som en bursdag. Eller større en bursdagen min, korrigerer hun seg selv.

– Når jeg hvert år feirer denne dagen, er det noen som sørger. Det ligger der det øg. Respekten. Takknemligheten.

tommy.halvorsen@egmonthm.no

nå lå helt åpent foran meg?

Karianne forteller mens solen sjenerøst bader terrassen hennes med lys.

– Jeg ble fylt av stress og uro, uten å forstå hvor det kom fra. Jeg hadde jo fått livet i gavel! Jeg burde vært fylt av takknemlighet, jublet over mirakelet.

Karianne forteller at hun måtte finne seg selv på nytt:

– Selvsagt var jeg glad for å være frisk, men jeg kjente likevel ingen stor glede inni meg. Jeg var vant til at folk passet på meg. Jeg visste ikke hvordan jeg skulle leve livet som frisk.

For å takle det nye livet var hun i stadig bevegelse:

– Hvor skulle jeg gjøre av meg? Jeg måtte ut. Jeg hadde nesten alltid avtaler, men likevel satt jeg der urolig og ville bort, klarte ikke å engasjere meg. Hjemme ville jeg heller ikke være. Det var en forferdelig situasjon.

Bruddet

Ett år etter operasjonen tar Karianne valget om å flytte fra samboeren. Han som hadde vært der og støttet henne gjennom den vanskelige tiden.

– Det var tøft, og jeg har kjent på mye dårlig samvittighet. Likevel var det ingen vei utenom. Jeg er veldig takknemlig for støtten og omsorgen han ga meg, men det er tøft å opprettholde et forhold gjennom lang sykdomstid. Det er

BOK: Kariannes historie har fått plass mellom to permer i boken Smil det videre, skrevet av henne selv.